

SAMEN VERDER VOOR EEN GEZOND NOORD-VELUWE 2022-2025

GEMEENTEN ELBURG | NUNSPEET | OLDEBROEK | PUTTEN | HARDERWIJK | ERMELO

Gemeente Elburg
GEMEENTE Nunspeet
Gemeente Oldebroek
gemeente putten
gemeente harderwijk
gemeente ermelo

INHOUD

Samen verder voor een gezond Noord-Veluwe 2022-2025 blz 1

Samenvatting blz 3

1. Inleiding blz 4
2. Landelijk en regionaal kader, visie en uitgangspunten blz 5
3. Gezond opgroeien blz 11
4. Gezond ouder worden blz 17
5. Gezondheid in de fysieke en sociale leefomgeving blz 18
6. Gezondheidsachterstanden verkleinen blz 20
7. Financiën blz 21

Bijlagen blz 22
Bijlage 1: Preventie in de vijf stelselwetten op een rij blz 23
Bijlage 2: Evaluatie volksgezondheid Noord-Veluwe 2017 – 2021 blz 26

SAMENVATTING

Samen verder voor een gezond Noord-Veluwe 2022-2025

VISIE

‘Als gemeenten op de Noord-Veluwe inspireren en stimuleren we inwoners tot het kiezen voor een gezonde leefstijl’.

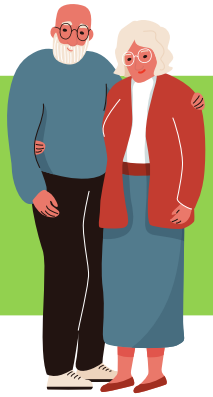

Uitgangspunten

1. Eigen regie, veerkracht en samenkracht als basis voor gezondheid
2. Ambities regionaal, uitwerking lokaal met maatschappelijke partners en inwoners
3. Verder bouwen vanuit het perspectief van Positieve Gezondheid
4. Brede integrale benadering van gezondheid: ‘Gezondheid in al het beleid’
5. Inwonersparticipatie is belangrijk

THEMA’S EN RESULTATEN

Gezond opgroeien

- Een gezond gewicht bij jongeren
- Het IJslands model als integrale aanpak
- Vergroten van de mentale veerkracht van jongeren

Gezond ouder worden

- Gezonde leefstijl
- Sociale/mentale gezondheid
- Verminderen van het alcoholgebruik/-misbruik.
- Een op de behoeften van ouderen afgestemde sociale en fysieke leefomgeving

Gezondheid in de fysieke en sociale omgeving

- Een goede toegang tot voorzieningen voor iedereen.
- Uitnodigend tot een gezonde leefstijl
- Schoon, heel en veilig.
- Toegankelijk voor alle gebruikers.

Gezondheidsachterstanden verkleinen

- Toepassen van de kernwaarden van de gezonde leefomgeving
- Ongelijk investeren om gelijkheid te bevorderen
- Integrale aanpak: koppeling van gezondheidsbeleid aan andere domeinen

1 INLEIDING

Deze nota beschrijft de regionale ambities en speerpunten op het thema volksgezondheid voor de Noord-Veluwse gemeenten Elburg, Ermelo, Harderwijk, Nunspeet, Oldebroek en Putten in de periode 2022-2025. De regionale nota volksgezondheid is gebaseerd op de Landelijke nota Volksgezondheid 2020-2024 en biedt een kader voor de lokale uitwerking.

Deze nota getiteld 'Samen verder voor een gezond Noord-Veluwe 2022-2025' bouwt voort op de vorige nota 'Samen voor een gezond Noord-Veluwe 2017-2021'. Daarnaast is deze nota opgesteld in samenhang met lokaal beleid dat door gemeenten op diverse beleidsterreinen is vastgesteld. Voor de periode 2022-2025 willen we de werkwijze die we gezamenlijk met onze netwerkpartners hebben opgezet in de afgelopen jaren voortzetten èn aanscherpen.

De vorige samenwerking en inspanningen op het gebied van publieke gezondheid zijn onderzocht door:

- een beoordeling van de vorige regionale nota, beleidsdocumenten en samenwerkingsafspraken en
- gesprekken met ketenpartners.

In de Evaluatie Volksgezondheid Noord Veluwe' 2017-2021 (bijlage 2) vindt u een overzicht van de resultaten van de evaluatie en een samenvatting van de belangrijkste conclusies.
Deze nota is tot stand gekomen met input van gemeenteraden, adviesraden sociaal domein en verschillende netwerkpartners. Inwoners zijn bij deze regionale nota betrokken via de adviesraden sociaal domein. Bij de ontwikkeling van de lokale uitwerking zullen inwoners nadrukkelijker worden betrokken.

Samen verder

Gemeenteraden dienen elke vier jaar een nota gemeentelijk gezondheidsbeleid vast te stellen. Deze nota is opnieuw in regionaal verband opgesteld. Regionaal werken gemeenten met veel dezelfde partners in het fysiek, sociaal en medisch domein. De regionale netwerksamenwerking vormt een basis voor de lokale uitwerking op het gebied van preventie en gezondheid met regionale netwerkpartners en inwoners.

Preventie, leefstijl en leefomgeving

De basis voor het gezondheidsbeleid ligt in de Wet publieke gezondheid (Wpg). De gemeenten hebben de taak om de gezondheid van hun burgers te beschermen, te bewaken en te bevorderen. De nadruk van deze (en de vorige) nota ligt op de maatschappelijk georiënteerde taken van de Wpg, omdat hier de meeste beleidsruimte voor gemeenten zit. In de vorige en deze kadernota staat centraal dat inwoners worden geïnspireerd en gestimuleerd om hun houding en gedrag te wijzigen en te kiezen voor een gezonde leefstijl.

Nadrukkelijk is in deze kadernota ook de verbinding met de Omgevingswet opgenomen. De komst van de Omgevingswet is een unieke kans om een nieuwe impuls te geven aan het thema volksgezondheid. Direct vanuit de wet ligt er een verantwoordelijkheid voor gezondheid, leefklimaat en veiligheid. Deze kaders vormen de basis voor de integrale benadering van gezondheid die we in deze nota uitwerken.

De inzet op preventie, leefstijl en leefomgeving laat pas op de lange termijn effecten zien en vraagt een lange adem. Belangrijk uitgangspunt in deze nota is dan ook om de ingezette koers te vervolgen.

2 LANDELIJK EN REGIONAAL KADER, VISIE EN UITGANGSPUNTEN

2.1 Landelijk kader

2.1.1 Wettelijke kaders voor preventie

Er zijn vijf stelselwetten waarin preventie geregeld is. Gemeenten zijn voor de uitvoering van drie van deze vijf wetten verantwoordelijk. Een van deze drie wetten is de Wet publieke gezondheid. De wetten werken als stelsel. Zie hiervoor bijlage1[1].
De vijf wetten maken samen een sluitende keten mogelijk van preventie(activiteiten) gericht op de diverse doelgroepen.

Wpg/jeugdwet	Wpg/JW/Wmo	JW/Wmo & Zvw	Zvw	Wlz
Alle mensen Maatregelen omgeving	**Voorlichting en bewustwording**	**Signaleren en adviseren**	**Vroeg symptoom Preventie interventies**	**Kortdurende behandeling Curatie**	**Chronische/ Gehandicapten zorg Participatie**
		R i s i c o			
Universele preventie	**Selectieve preventie**	**Selectieve preventie**	**GeÏndiceerde preventie**	**Behandel gerelateerde preventie**	**Behandelgerelateerde preventie**
Gewoon gezond leven	**Er op tijd bij zijn**	**Zelf bijsturen**	**Bijsturen met hulp**	**Behandelen**	**Voorkomen van erger Blijven meedoen**

2.1.2 Uitgangspunten landelijke nota gezondheidsbeleid 2020-2024

Achterliggende problematiek bij gezondheidsvraagstukken

Gezondheid is meer dan ‘niet ziek zijn’. Gezondheid gaat ook over veerkracht, over meedoen in de maatschappij, over betekenisvol werk of andere activiteiten en over de omgeving waarin je leeft. Mensen zijn er in beginsel zelf verantwoordelijk voor dat ze gezond eten, goed voor zichzelf zorgen, voldoende bewegen, sociale contacten onderhouden en naar school of werk gaan. De problemen die achter een verminderde gezondheid schuilgaan, gaan verder dan het gezondheidsdomein. Armoede, schulden, problemen rondom huisvesting, eenzaamheid, werkloosheid, het omgaan met een beperking, een lage opleiding of de kwaliteit en de inrichting van de leefomgeving hebben allemaal invloed op hoe gezond je bent en hoe gezond je je voelt.

***1** Zie voor meer informatie over de vijf stelselwetten: https://www.loketgezondleven.nl/zorgstelsel/preventie-vijf-stelsel-wetten

Positieve Gezondheid als bindmiddel[2]

In het gedachtegoed van Positieve Gezondheid staat een brede kijk op gezondheid centraal. Het gaat niet om wat iemand niet meer kan, maar juist om wat iemand wel kan, belangrijk vindt en eventueel wil veranderen. Bovendien gaat het niet alleen om de lichamelijke kanten van gezondheid, maar ook om het vermogen je aan te passen, welbevinden, eigen regie, veerkracht, participatie en zingeving. Interventies op het gebied van bijvoorbeeld schuldhulpverlening of arbeidsbemiddeling zijn soms een beter startpunt voor het verbeteren van de gezondheid dan een aanpak die zich alleen richt op een gezondere leefstijl.

Gezondheid verbeteren in samenwerking met andere sectoren en domeinen: 'Health in All Policies'

Om een blijvende verbetering voor een complex gezondheidsvraagstuk te bereiken, is een brede aanpak nodig. Deze aanpak staat ook wel bekend als de 'Health in All Policies' benadering.
Die aanpak vraagt om samenhang en afstemming van beleidsmaatregelen over verschillende domeinen heen. Hierbij biedt ook de Omgevingswet kansen en handvatten voor een integrale benadering van vraagstukken en opgaven.
In deze nota kiezen we voor de Nederlandse term 'Gezondheid in al het beleid'.

2.1.3 Landelijke gezondheidsthema's

In de landelijke nota gezondheidsbeleid 2020-2024 heeft het Rijk vier gezondheids-vraagstukken gekozen die met voorrang worden aangepakt.

Dit zijn de landelijke thema's:	Waarom investeert het rijk in dit thema?
Gezondheid in de fysieke en sociale leefomgeving	Een gezonde fysieke leefomgeving kan bijdragen aan bijvoorbeeld de vermindering van eenzaamheid en overgewicht. Een ongezonde fysieke leefomgeving kan juist een bron van ziektelast zijn.
Gezondheidsachterstanden verkleinen	Wie rijker en hoger opgeleid is, leeft gemiddeld langer en in betere gezondheid. Gezondheidsachterstanden zijn in de afgelopen decennia niet of nauwelijks kleiner geworden ondanks inspanningen van Rijk en gemeenten.
Druk op het dagelijks leven bij jeugd en jongvolwassenen	Er zijn signalen dat presentatiedruk en sociale media effect hebben op de gezondheid van jeugd en jongvolwassenen.
Vitaal ouder worden	Er komen in de toekomst steeds meer ouderen met een chronische aandoening. Daarnaast nemen sociale problemen onder ouderen toe, zoals eenzaamheid. Een op de drie ouderen van 65 jaar en ouder komt minimaal eens per jaar ten val.

***2** Zie voor meer informatie over positieve gezondheid: https://www.iph.nl/kennisbank/positieve-gezondheid-prominent-in-landelijke-nota-gezondheidsbeleid/

2.1.4 Relevante landelijke ontwikkelingen

In het najaar van 2021 zijn er voorstellen en onderzoeken verschenen die pleiten voor een versterking van de regionale preventiestructuur en een wijziging op de Wpg gericht op suïcidepreventie[3]. Waar nodig zullen we in de regio de komende jaren inspelen op nieuwe landelijke ontwikkelingen.

Impact corona op verschillende levensterreinen

De hele samenleving wordt getroffen door corona en door de gevolgen van de coronamaatregelen. Het lijkt erop dat de hardste klappen vallen onder de meest kwetsbaren. Denk aan groepen die al kwetsbaar waren vóór de coronacrisis of groepen die kwetsbaar zijn geworden door de economische gevolgen en/of maatschappelijke impact van de crisis. Drie groepen die extra impact van de crisis ondervinden: jongvolwassenen, laagopgeleiden en psychisch ongezonde mensen. Bij hen is o.a. sprake van minder veerkracht, meer angst, slechter slapen, ongezonder eten, minder bewegen en meer eenzaamheid. In deze kadernota zetten we in op het bevorderen van een gezonde leefstijl en een gezonde leefomgeving als belangrijke pijlers voor het versterken van veerkracht.

2.2 Regionale samenwerking Noord-Veluwe

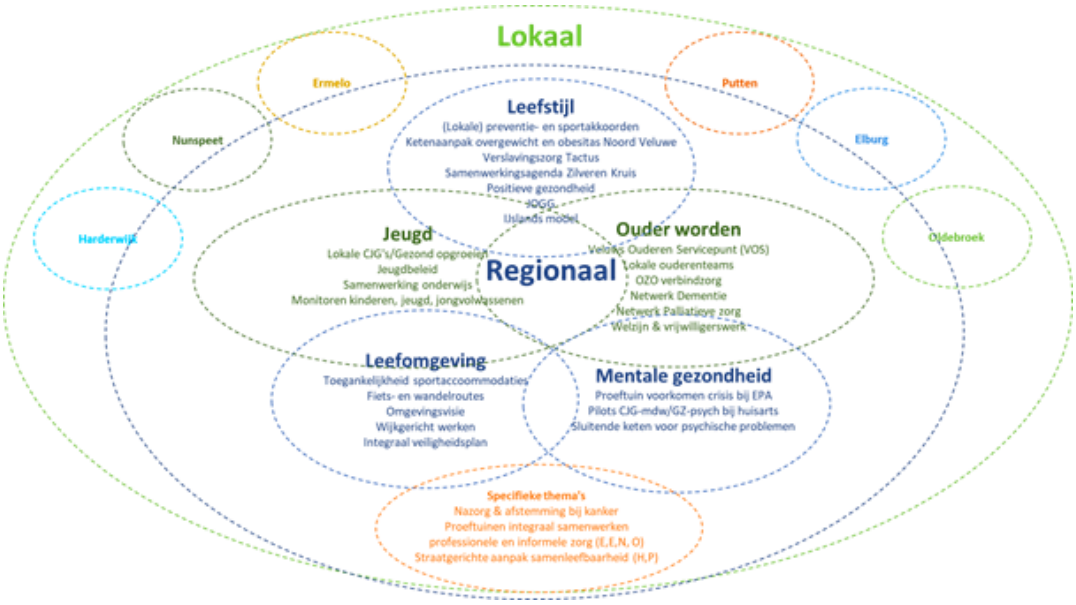
Zowel bestuurlijk als ambtelijk werken de gemeenten op de Noord-Veluwe samen op het gebied van gezondheid en preventie. Het gaat daarbij o.a. om betere benutting van schaarse capaciteit en het bundelen van krachten. Zowel ambtelijk als bestuurlijk hebben de zes samenwerkende gemeenten periodiek regionaal overleg. Dit regionale overleg zetten wij ook in de komende periode voort. Het doel van deze overleggen is meervoudig, zoals de voortgang van de speerpunten van de regionale nota bewaken, elkaar op de hoogte houden van lokale (beleids)ontwikkelingen, gezamenlijk onderwerpen oppakken en krachten bundelen waar nodig.

Daarnaast werken gemeenten in de regio met netwerkpartners samen die ook in de hele regio of in elk geval in verschillende gemeenten werkzaam zijn. Denk hierbij in de uitvoering aan huisartsen, scholen, zorg- en welzijnsorganisaties, sportbedrijven, de GGD en andere organisaties. Beleidsmatig is de samenwerking gestoeld op de GGD bestuursagenda NOG Gezonder, de samenwerkingsagenda van gemeenten met het Zilveren Kruis[4], de netwerksamenwerking binnen Gezond Veluwe[5] en de landelijke nota Gezondheid 2020-2024[6].

3 Zie: Kiezen voor houdbare zorg. Mensen, middelen en maatschappelijk draagvlak | Rapport | WRR
4 Zie: samenwerkingsagenda gemeenten Noord-Veluwe en Zilveren Kruis 2019-2021 (verlengd t/m 2022)
5 Zie: www.gezondveluwe.nl
6 Zie: https://www.loketgezondleven.nl/documenten/landelijke-nota-gezondheidsbeleid-2020-2024

In het volgende overzicht is te zien aan hoe er lokaal en regionaal invulling wordt gegeven aan thema's jeugd, ouder worden, leefstijl, leefomgeving en mentale gezondheid.

2.3 Visie en uitgangspunten regionale nota 2022-2025

Gemeenten verbreden hun visie op Volksgezondheid uit de eerdere nota 'Samen voor een gezond Noord-Veluwe 2017-2021'[7]. Het inspireren en stimuleren van inwoners om te kiezen voor een gezonde leefstijl staat centraal.

Visie

'Als gemeenten op de Noord-Veluwe inspireren en stimuleren we inwoners tot het kiezen voor een gezonde leefstijl'.

De gemeenten op de Noord-Veluwe vinden het belangrijk dat hun inwoners kiezen voor een gezonde leefstijl. Om dit te bevorderen ontwikkelen de gemeenten beleid vanuit een integrale benadering waarin gezondheid voor iedereen het uitgangspunt is. Om deze ambitie te realiseren is samenwerking met maatschappelijke partners en inwoners van het grootste belang.

Uitgangspunten

1. Eigen regie, veerkracht en samenkracht als basis voor gezondheid

We beschouwen gezondheid als het vermogen van mensen om zich met veerkracht aan te passen en eigen regie te voeren, bij de lichamelijke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven.
We erkennen dat gezonde keuzes maken in eerste instantie de eigen verantwoordelijkheid van inwoners is. We ondersteunen kwetsbare inwoners die (blijvend) hulp nodig hebben om gezonde keuzes te maken en vol te houden en zorgen dat die ondersteuning dichtbij en laagdrempelig is.

7 Visie 2017-2021: Vanuit de publieke gezondheidszorg inspireren en stimuleren de gemeenten op de Noord-Veluwe de inwoners om gezonde keuzes te maken.

2. Formulering ambities op regionaal niveau, uitwerking lokaal met maatschappelijk partners en inwoners

Het stimuleren van een gezonde leefstijl kunnen gemeenten niet alleen. Gemeenten zijn partner in een netwerksamenwerking met maatschappelijke partners en inwoners. Regionaal en lokaal vullen we elkaar aan en versterken we elkaar. Regionaal gezondheidsbeleid vormt de basis voor gezamenlijke inzet op het ontwikkelen, uitvoeren, monitoren en bijsturen van programma's en projecten die een lokale inkleuring kunnen hebben. Ook op lokaal niveau is netwerksamenwerking cruciaal.

3. Verder bouwen aan brede aanpak van gezondheid vanuit het perspectief van Positieve Gezondheid

Preventie en gezondheid komen steeds breder op de agenda te staan, ook bij onze netwerkpartners. We willen het werken vanuit het perspectief van Positieve Gezondheid regionaal en lokaal blijven stimuleren en waar mogelijk uitbreiden. Het gedachtegoed, de taal en de instrumenten van Positieve Gezondheid bieden mogelijkheden om de samenwerking tussen verschillende domeinen te vergemakkelijken.

4. Brede integrale benadering van gezondheid: Health in all Policies ofwel 'Gezondheid in al het beleid'

Voor de Noord-Veluwe hanteren we het motto "Gezondheid in al het beleid" (in plaats van de Engelse term 'Health in all Policies'). We zetten erop in dat gezondheid een plek krijgt binnen alle gemeentelijke beleidsterreinen. Dat betekent dat we er lokaal ook op alle beleidsterreinen voor moeten (blijven) zorgen dat de aandacht voor preventie en gezondheid goed op de agenda komt en blijft. Volksgezondheid is een thema waarmee bij uitstek een koppeling tot stand komt tussen het fysiek en sociaal domein. Bij het opstellen/actualiseren van de instrumenten onder de Omgevingswet (omgevingsvisie/programma en omgevingsplan) is volksgezondheid binnen het afwegingskader voor de fysieke omgeving een van de thema's. Binnen de gemeentelijke organisatie worden keuzes integraal gemaakt. Dat betekent dat collega's van verschillende vakgebieden en partners samen aan tafel zitten om te komen tot een integraal programma en dat gezondheid daarin wordt meegewogen. Het impliceert dat bij beleidskeuzes gezondheid en preventie zwaar mee wegen.

5. Inwonersparticipatie belangrijk

Wij laten inwoners zoveel mogelijk participeren in gezondheidsvraagstukken. Dat vindt plaats op een passende wijze die aansluit bij de leefwereld en omgeving van inwoners. De inbreng van inwoners is in deze kadernota geborgd via de adviesraden sociaal domein. Bij de lokale uitwerking van het thema gezondheid – vaak als onderdeel van lokale programma's, preventieakkoorden en projecten binnen het sociaal domein - zullen inwoners worden betrokken via directere vormen van participatie.

2.4 Regionale speerpunten 2022-2025

In de keuze van de speerpunten voor 2022-2025 bouwen we voort op de bestaande thema's uit de vorige nota: Gezond opgroeien, Gezond ouder worden en Gezonde leefomgeving. Deze thema's zijn nog steeds actueel en het werken aan deze thema's en het verkrijgen van resultaten is een kwestie van lange adem.
Daarnaast spelen we in op de ontwikkelingen uit de nieuwe landelijke nota gezondheidsbeleid 2020-2024 en andere relevante landelijke ontwikkelingen. En vanzelf-sprekend zijn in de keuze voor speerpunten ook de regionale ontwikkelingen, de thema's waarop gemeenten in de diverse bestuurs- en samenwerkingsagenda's samenwerken en de inbreng van adviesraden sociaal domein en raadsleden meegenomen.
Dit leidt tot de volgende speerpunten voor deze regionale kadernota volksgezondheid 2022-2025:

1. Gezond opgroeien
2. Gezond ouder worden
3. Gezondheid in de fysieke en sociale omgeving
4. Gezondheidsachterstanden verkleinen

In de volgende hoofdstukken worden deze speerpunten uitgewerkt.

3 GEZOND OPGROEIEN

3.1 Inleiding

De basis voor een goede gezondheid wordt in het begin van het leven gelegd. Kinderen en jongeren in Nederland zijn over het algemeen gezond. Kinderen met een lagere sociaaleconomische status en een migratieachtergrond hebben een hoger risico op een ongezonde leefstijl en psychische problemen. Het ontwikkelen van een sterke basis, zowel voor opvoeders als voor de kinderen zelf, is van groot belang om (gezondheids)problemen te voorkomen of de kans daarop te verminderen.

Kansrijke Start is een landelijk actieprogramma waarin gemeenten en het Rijk samen met medewerkers van wijkteams, welzijnswerk, volwassen-ggz, geboorte- en jeugdgezondheidszorg, werken aan een kansrijke start voor zoveel mogelijk kinderen. Daarom doen de meeste gemeenten op de Noord-Veluwe mee aan het programma Kansrijke start.

3.2 Regionale ontwikkelingen

Positieve trends

De Gezondheidsmonitor Jeugd 2019[8] laat een aantal positieve trends zien:

- Voedingsgewoonten zijn verbeterd. Jongeren zijn meer groente en fruit gaan eten, meer water gaan drinken en minder zoete drankjes gaan drinken.
- Sinds 2011 daalt het percentage jongeren dat ooit gerookt heeft. In 2019 heeft 19% van de jongeren ooit gerookt. 5% rookt wekelijks, 3% rookt dagelijks.

De uitdaging is om deze positieve resultaten vast te houden en waar mogelijk verder te verbeteren.

8 https://www.ggdnog.nl/gezondheid/gezond-leven/gezondheidsmonitors

Aandachtsgebieden

De Gezondheidsmonitor Jeugd laat een aantal aandachtsgebieden zien:

- Het percentage jongeren dat zich (heel) gezond voelt is licht afgenomen van 89% in 2015 naar 87% in 2019.
- Het percentage jongeren met een verhoogd risico op psychosociale problematiek is toegenomen van 19% tot 26%. Psychosociale problematiek kan leiden tot slecht sociaal functioneren, verminderde schoolprestaties, schooluitval, jeugdcriminaliteit en een hoger risico op psychische problematiek op latere leeftijd.
- Ruim 4 op de 10 jongeren in de regio Noord- en Oost-Gelderland voelt zich (zeer) vaak gestrest.
- Slechts 1 op de 6 jongeren voldoet aan de norm van 1 uur per dag matig intensief bewegen.
- Het binge drinken neemt niet af.

De inzet voor de komende jaren richt zich op:

- Het bevorderen van een gezond gewicht bij jongeren
- Het oriënteren op het IJslands model als integrale aanpak voor het verbeteren van welbevinden waardoor middelengebruik vermindert en veerkracht verbetert
- Het vergroten van de mentale veerkracht van jongeren

3.3 Doorontwikkeling Ketenaanpak Kind naar Gezond Gewicht

3.3.1 Inleiding

Uit de monitor van de GGD NOG blijkt dat het overgewicht bij kinderen en volwassenen de afgelopen jaren ongeveer gelijk is gebleven ten opzichte van de peiling van vier jaar eerder.

	Jeugd (12-/13 jarigen)	Volwassenen & ouderen
Gezond gewicht	71%	43%
Obesitas	3%	16%
Overgewicht	13%	36%
Matig ondergewicht	11%	3%
Ernstig ondergewicht	2%	1%

Tabel Gezond gewicht (bron: GGD NOG, gezondheidsonderzoek 12/13 jarigen 2019 en rapportages over gewicht van volwassenen/ouderen 2020)

Een gezond gewicht is voor kinderen van groot belang voor hun gezondheid en welzijn, nu en in de toekomst. Kinderen met overgewicht hebben meer kans op gezondheidsproblemen en overgewicht op latere leeftijd. Daarom zetten we in op de ontwikkeling van een ketenaanpak die gericht is op kinderen (jong geleerd is oud gedaan) en hun omgeving. Ook bij het speerpunt gezond ouder worden (hoofdstuk 4) komt het bevorderen van gezond gewicht aan bod.

3.3.2 Wat gebeurt er nu al?

De aanpak van overgewicht vraagt een lange adem. Vanaf 2014 werken de gemeenten in regionaal verband samen aan JOGG (Jongeren op Gezond Gewicht). Het hoofddoel van dit programma is de stijgende lijn van (ernstig) overgewicht om te zetten in een dalende lijn.
We zien mooie voorbeelden zoals gezondere traktaties in het basisonderwijs en aandacht voor gezonde keuzes bij het consultatiebureau, sportverenigingen en het voortgezet onderwijs.
We zien de eerste positieve effecten, maar we zijn er nog niet. Het percentage kinderen met overgewicht is niet verder toegenomen, maar neemt ook nog niet af. In 2020 is JOGG 2017-2019 geëvalueerd en is het plan van aanpak 2020-2022 vastgesteld.

3.3.3 Wat willen we in 2022-2025?

Voor de periode 2022-2025 staat de verbreding van JOGG naar de Ketenaanpak Kind naar gezond Gewicht gepland. We kiezen voor een positieve benadering om de leefstijl te verbeteren en gezonde keuzes te maken: we richten ons bijvoorbeeld niet op het voorkomen van overgewicht maar op het streven naar een gezond gewicht. De aanpak is gezinsgericht en integraal en zoekt verbinding met de Gecombineerde Leefstijl Interventie (GLI) voor volwassenen en kinderen, die in het basispakket van de zorgverzekering zit.[9] De samenwerking tussen het medisch en sociaal domein is hierbij een belangrijke en onmisbare basis.

Ambitie

Het bijdragen aan de vermindering van ziektelast als gevolg van overgewicht bij kinderen en jongeren. Het gaat dan enerzijds om een hogere kwaliteit van leven van kinderen (en op termijn volwassenen), anderzijds om lagere kosten van behandeling van ziekten die met overgewicht/obesitas samenhangen.

3.4 Oriëntatie op het IJslands model

3.4.1 Inleiding

Jongeren die drinken, drugs gebruiken of roken lopen gezondheidsrisico's en een verhoogde kans om die middelen ook op latere leeftijd te gebruiken, met alle negatieve fysieke, mentale en sociale effecten van dien

Wat zeggen de cijfers op de Noord-Veluwe?

Alcoholgebruik	Scholieren NV 2019	Scholieren NV 2015
Ooit alcohol gedronken (heel glas of meer)	28%	30%
Ooit alcohol gedronken (alleen slokjes of heel glas of meer)	46%	58%
Laatste 4 weken alcohol gedronken	24%	22%
Laatste 4 weken 5 drankjes of meer bij 1 gelegenheid (bingedrinken)	17%	18%

9 https://www.loketgezondleven.nl/zorgstelsel/gecombineerde-leefstijlinterventie

Drugs	Scholieren NV 2019	Scholieren NV 2015
Heeft ooit softdrugs gebruik	7%	7%
Heeft in de laatste 4 weken softdrugs gebuikt	3%	3%
Heeft ooit andere middelen gebruikt	3%	2%

Roken	Scholieren NV 2019	Scholieren NV 2015
Rookt nu tenminste wekelijks (16/17 resp 18-25 jaar)	24% /41%	-
Rookt nu tenminste dagelijks (16/17 resp 18-25 jaar)	22%/35%	-

Volgens de cijfers staat de Noord-Veluwe er minder slecht voor dan het totale gebied van de GGD NOG. De cijfers laten echter ook geen verdere daling van het middelengebruik zien. Daarom willen we juist investeren in preventie om zwaardere problematiek te voorkomen.

3.4.2 Wat gebeurt er nu al?

Er is al samenwerking in de lokale sport- en preventieakkoorden met partners als scholen, verslavingszorg, welzijnswerk en GGD. We werken daarin vanuit een gezamenlijke ambitie en gedeeld eigenaarschap. Daarnaast is er samenwerking binnen regionale netwerken zoals Gezond Veluwe en de samenwerking tussen gemeenten en Zilveren Kruis.

3.4.3 Wat willen we in 2022-2025?

In 2022 willen we ons oriënteren op het IJslands preventiemodel[10] door middel van een haalbaarheidsonderzoek. Op basis van de uitkomsten van het onderzoek besluiten of we het IJslands model in de gemeenten willen invoeren vanaf 2023

Het IJslandse preventiemodel is een primaire preventieaanpak gericht op het creëren van een positieve leefomgeving, waarin jongeren gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien, zonder middelengebruik. Het model werkt op een onderbouwde, met data gestuurde, succesvol gebleken aanpak. Ouders en lokale partners werken hierin samen. De community-filosofie van de IJslandse aanpak houdt in dat alle partijen die betrokken zijn bij het opvoeden en opgroeien van de jeugd kunnen, en idealiter zouden moeten, meedoen. Denk hierbij aan gezin, peergroep, school en vrije tijd.

10 https://www.trimbos.nl/kennis/ijslands-preventie-model

De afgelopen jaren hebben zes Nederlandse gemeenten in een leertraject het IJslandse preventiemodel geïmplementeerd, ondersteund door het Trimbos-instituut en het Nederlands Jeugdinstituut. Ze zijn enthousiast over de aanpak en adviseren andere Nederlandse gemeenten om op deze manier te gaan werken.[11]
Op basis van een haalbaarheidsonderzoek dat we uit bestaande middelen bekostigen, zal aan gemeenteraden worden voorgelegd om te besluiten al dan niet te gaan werken met het IJslands model.

Ambitie

- Het creëren van een positieve leefomgeving, waarin jongeren gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien, zonder middelengebruik.
- Het terugdringen van het gebruik van alcohol, drugs- en tabaksgebruik onder jongeren.
- Het verbeteren van het welbevinden van jongeren.

3.5 Vergroten van de mentale veerkracht van jeugd en jongvolwassenen

3.5.1 Inleiding

Een goede psychische gezondheid heeft een positieve invloed op het functioneren en de ontwikkeling van jongeren. Daarom is het van belang de psychische gezondheid van jongeren te versterken, waar nodig te verbeteren, en psychische problemen te voorkomen. Investeren in preventie kan problemen voorkomen en beginnende problematiek in goede banen leiden, zodat voor minder jongeren zorg nodig is.

Regionale ontwikkelingen

De gezondheidsmonitors uit 2019[12] laten zien dat één op de acht jongeren (12-25 jaar) in de regio Noord- en Oost-Gelderland psychische problemen heeft. Ook is er een sterke stijging van het aandeel middelbare scholieren met psychische problemen tussen 2015 en 2019, terwijl het daarvoor jarenlang stabiel was. Deze cijfers zijn van vóór de corona pandemie. De coronapandemie, die sinds maart 2020 in ons land heerst, heeft een grote impact op het welzijn van jongeren. Dit maakt het extra belangrijk om te werken aan de verbetering van de psychische gezondheid van jongeren.

11 Trimbos.nl | Nederlandse pilotgemeenten enthousiast over IJslandse aanpak tegen middelengebruik
12 (Gezondheid en leefstijl van jongeren in de regio Noord- en Oost-Gelderland en Gezondheid en leefstijl van jongeren in de regio Noord- en Oost-Gelderland)
- Resultaten Coronapeiling Jeugd

3.5.2 Wat gebeurt er nu al?
Alle gemeenten hebben lokaal preventief jeugdbeleid geformuleerd, waarbij met o.a. CJG, scholen en welzijnspartijen invulling wordt gegeven aan preventieve ondersteuning, eventueel aangevuld met jeugdhulp.

3.5.3 Wat willen we in 2022-2025?
Dit thema vraagt om afstemming, krachtenbundeling en samenwerking vanuit gezondheid met onder meer jeugdbeleid, onderwijsbeleid, omgevingsvisie, sportbeleid en veiligheidsbeleid (overlast).
Ook hier is ‘gezondheid in alle beleid’ het uitgangspunt. Dit wordt vertaald in lokale overeenkomsten zoals de lokale educatie agenda, preventieakkoord en sportakkoord.

Ambitie
In 2025 ervaren jeugd en jongvolwassenen meer mentale veerkracht in hun leven, doordat zij hun mentale gezondheidsvaardigheden hebben vergroot en in een gezondheidsbevorderende leefomgeving verkeren.

4 GEZOND OUDER WORDEN

4.1 Inleiding

Hoe houden we de groeiende groep ouderen vitaal en zorgen we ervoor dat ze zo lang mogelijk vitaal blijven en langer thuis kunnen (blijven) wonen? Gezond ouder worden vraagt om aandacht voor fysieke, psychische, cognitieve en sociale vitaliteit.

4.2 Regionale ontwikkelingen

Positieve trends

De meeste volwassenen en ouderen in de regio voelen zich gezond. Zo beoordeelt vier op de vijf inwoners zijn/haar gezondheid als (zeer) goed. Positieve resultaten zijn er op een aantal leefstijl onderdelen. Zo is het gebruik van alcohol en roken afgenomen en eten meer mensen dagelijks groente en fruit.

Aandachtspunten

- Ondanks deze positieve ontwikkeling, heeft nog steeds ruim de helft van de volwassenen en ouderen overgewicht. Dit is hoger dan het landelijk gemiddelde. (zie tabel in 3.3.1)
- Het risico op een angststoornis of depressie is in 2020 toegenomen ten opzichte van 2016.
- Er is ook sprake van een toename van eenzaamheid (van 38% in 2016 naar 44% in 2020). Deze toename geldt voor alle leeftijdsgroepen.

4.3 Wat gebeurt er nu al?

De manier waarop de gemeente de taak op het gebied van preventie bij ouderen uitvoert, verschilt sterk per gemeente. Het landelijke programma Langer Thuis vormt een basis.[13]
Regionaal werken gemeenten rond het thema ouderen samen binnen Gezond Veluwe en met het Zilveren Kruis. De groeiende groep ouderen maakt het voor gemeenten belangrijker om regie te voeren en verbindingen te leggen tussen verschillende domeinen zoals gezondheid, wonen, sport, welzijn, omgeving. In samenwerking met lokale partners als huisartsen, fysiotherapeuten, wijkverpleegkundigen, welzijnswerk, sportbedrijven, inwonersinitiatieven, kerken en verenigingen.

13 https//www.programmalangerthuis.nl

4.4 Wat willen we in 2022-2025?

We willen inzetten op de bevordering en behoud van vitaliteit en veerkracht, zelfstandigheid/eigen regie, kwaliteit van leven en zingeving, met als subdoelen:

1. Het bevorderen van gezonde leefstijl (specifieke aandacht voor gezond gewicht en bewegen)
2. Het bevorderen van sociale/mentale gezondheid.
3. Het verminderen van het alcoholgebruik/-misbruik.[14]
4. Het bevorderen van een op de behoeften van ouderen afgestemde sociale en fysieke leefomgeving.

Ambitie

In 2025 ervaren ouderen meer vitaliteit en veerkracht waardoor zij langer thuis kunnen wonen in een omgeving die is afgestemd op hun behoeften en met behoud van eigen regie en kwaliteit van leven.[15]

5 GEZONDHEID IN DE FYSIEKE EN SOCIALE LEEFOMGEVING

5.1 Inleiding

Een gezonde fysieke en sociale leefomgeving is een prettige plek om te leven. De omgeving nodigt uit tot gezond gedrag en om elkaar te ontmoeten. Gezondheid is een belangrijk onderdeel van de Omgevingswet en ambities krijgen een plek in de omgevingsvisies en plannen.

Een gezonde leefomgeving:

- biedt voor iedereen een goede toegang tot voorzieningen (zoals scholen, winkels, buurthuizen) en openbaar vervoer.
- nodigt uit tot een gezonde leefstijl zoals wandelen, fietsen, spelen, ontspannen, eten of elkaar ontmoeten.
- is schoon, heel en veilig.

14 https://www.tactus.nl/nieuws/moti-55-bewustzijn-rondom-alcoholgebruik-op-latere-leeftijd
15 https://www.programmalangerthuis.nl/

5.2 Regionale trends

Positieve trends

Driekwart van de volwassenen en ouderen geeft aan voldoende groen in de buurt te hebben. Tweederde geeft de kwaliteit van het groen in de buurt een voldoende. Twee derde van de 65-plussers vindt zijn/haar woning geschikt om ouder in te worden.

Aandachtspunten

Ruim de helft van de volwassenen en ouderen ondervindt matige tot ernstige geluidhinder en 29% ervaart matige tot ernstige geurhinder van één of meer bronnen. Klimaatadaptatie en hittestress zijn ook in onze regio belangrijke aandachtspunten.

5.3 Wat gebeurt er nu al?

De Omgevingswet biedt kansen om met nieuwe instrumenten een bijdrage te leveren aan het thema volksgezondheid. Gezondheid in alle beleid wordt concreet als bij alle gemeentelijke plannen de gevolgen voor de gezondheid van inwoners worden meegewogen. Bij het opstellen/actualiseren van de instrumenten onder de Omgevingswet (omgevingsvisie/programma en omgevingsplan) is volksgezondheid binnen het afwegingskader voor de fysieke omgeving een van de thema's.

5.4 Wat willen we in 2022-2025?

We willen ons inzetten voor een groene gezonde leefomgeving voor iedereen. In gemeenten, dorpen, buurten en wijken. Gezondheid en leefomgeving zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Denk bijvoorbeeld aan de coronapandemie of milieuvervuiling.

Een gezonde leefomgeving is een leefomgeving die als prettig wordt ervaren, die uitnodigt tot gezond gedrag en waar de druk op de gezondheid zo laag mogelijk is. Groen brengt ontspanning en koelte in de zomer. Meer fiets- en wandelpaden nodigen uit om te bewegen.
Ter inspiratie kijken we naar de Amsterdamse Gezondheidslogica. Deze biedt 12 principes voor een gezonde leefomgeving.[16] Deze principes willen we vertalen naar onze regionale en gemeentelijke context.

Ambitie

Mentale en fysieke gezondheid worden positief beïnvloed door de wijze waarop de ruimtelijke en sociale leefomgeving zijn ontworpen en georganiseerd. Uiterlijk in 2023 is gezondheid een vast onderdeel van de belangenafweging in ruimtelijk en sociaal beleid.

16 De Gezonde Stad - Gemeente Amsterdam

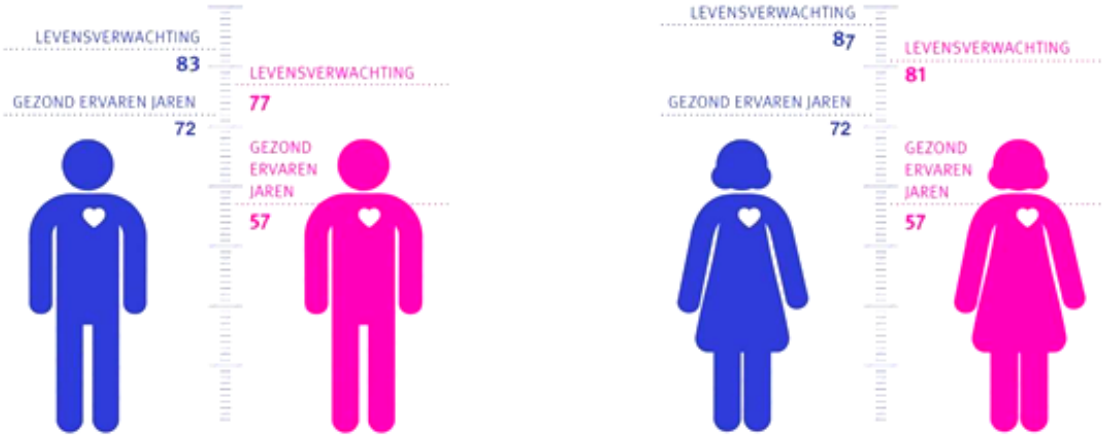
6 GEZONDHEIDSACHTERSTANDEN VERKLEINEN

6.1 Inleiding

Gezondheid wordt bepaald door een combinatie van persoonlijke kenmerken en omstandigheden waarin mensen geboren worden, opgroeien, wonen en werken. Denk aan ongunstige woon- en werkomstandigheden, ongezondere leefstijl, laaggeletterdheid, armoede en schulden. Daarbij is roken is een belangrijke leefstijlfactor waar nog een hoop gezondheidswinst te behalen valt.

Ook ervaren lager opgeleiden meer chronische stress als gevolg van sociale of financiële problemen, zoals werkloosheid en langdurig leven in armoede. Chronische stress vergroot de kans op hart- en vaatziekten, diabetes en depressie en heeft een ongunstig effect op leefstijl. Daarnaast beïnvloedt chronische stress de cognitieve vermogens en vaardigheden om met problemen om te gaan.

Bij inwoners met een migranten achtergrond spelen ook andere risicofactoren voor een slechtere gezondheid een rol, zoals de migratiegeschiedenis, een andere beleving van ziekte, andere verwachtingen van de zorg, voorzieningen die niet aansluiten of minder toegankelijk zijn en ook (ervaren) discriminatie hangt samen met een slechtere gezondheid.
Een voorbeeld van zo'n sociaaleconomisch gezondheidsverschil: mensen met een laag opleidingsniveau leven gemiddeld 6 jaar korter en 15 jaar in minder goede ervaren gezondheid dan mensen met een hoog opleidingsniveau.

Figuur: Verschillen in levensverwachting en gezond ervaren jaren naar opleiding

Een deel van de mogelijkheden om gezondheidsachterstanden te verkleinen ligt in het gemeentelijk domein. Omdat er verschillende oorzaken van gezondheidsachterstanden zijn, is het belangrijk om beleid in te zetten op verschillende terreinen. Dat vraagt om breed, langdurig (bestuurlijk) draagvlak en om continuïteit: we willen dit beleid de komende jaren voortzetten.

6.2 Regionale ontwikkelingen

Op de Noord-Veluwe heeft gemiddeld 27% van de inwoners een lage SES (sociaal economische status). Daarbinnen vallen relatief veel ouderen. Onder mensen met een lage SES komt o.a. vaker overgewicht voor, een verhoogd risico op een angststoornis of depressie en eenzaamheid. Ook rookt een groter percentage en wordt de leefomgeving minder vaak als prettig ervaren. Naast ouderen gaat het ook om jongeren waarbij een laag opleidingsniveau of werkloosheid kenmerken zijn die vaak gepaard gaan met psychosociale problemen.

6.3 Wat gebeurt er nu al?

Voor buurten waarin veel mensen met een lage SES wonen, geldt vaak dat de fysieke leefomgeving nog niet bijdraagt aan een gezonde leefstijl. Daarom kan gezondheidsbevordering via de leefomgeving effectief zijn. Daarnaast zetten we door de samenwerking met scholen in op een preventieve aanpak van jongeren die een verhoogd risico hebben. Voor ouderen werken we samen met huisartsen, fysiotherapeuten, wijkverpleegkundigen, welzijnswerk, sportbedrijven, inwonersinitiatieven, kerken en verenigingen.

6.4 Wat willen we in 2022-2025?

Ambitie

Uiterlijk in 2024 passen we de kernwaarden van de gezonde leefomgeving toe - met voorrang in straten en buurten met gezondheidsachterstanden. We durven ongelijk te investeren om gelijkheid te bevorderen. Ook pakken we gezondheidsachterstanden aan door het verbinden van gezondheidsbeleid met verschillende beleidsterreinen zoals participatie, onderwijs, jeugd, inclusie en veiligheid.

7 FINANCIËN

Deze kadernota brengt op zichzelf geen extra kosten met zich mee. Het gaat om het inzetten van bestaande formatie op de geagendeerde onderwerpen. Iedere gemeente stelt lokale middelen beschikbaar om uitvoering te geven aan activiteiten op het gebied van deze gezondheidsnota. De insteek is om waar nodig en mogelijk gezamenlijk op te trekken in een integrale aanpak. Daar waar extra financiën nodig zijn, zullen aanvullende voorstellen worden opgesteld.

Bijlagen

Bijlage 1: Preventie in de vijf stelselwetten op een rij
Bijlage 2: Evaluatie volksgezondheid Noord-Veluwe 2017 – 2021

Bijlage 1

PREVENTIE IN DE VIJF STELSTELWETTEN OP EEN RIJ

Welke preventieve activiteiten vallen onder de Wpg?

- Algemene taken publieke gezondheidszorg

- Bijdragen aan opzet, uitvoering en afstemming van preventieprogramma's met inbegrip van gezondheidsbevordering, zoals het voorkomen van alcoholmisbruik bij jongeren.
- Het geven van prenatale voorlichting aan ouders.

- Jeugdgezondheidszorg

- Actief zorgen voor vaccinaties en het op systematische wijze volgen en signaleren van gezondheidsbevorderende en -bedreigende factoren.
- Vroegtijdige opsporing en preventie van specifieke stoornissen.

- Ouderengezondheidszorg

- Het op systematische wijze volgen en signaleren van gezondheidsbevorderende en -bedreigende factoren.
- Vroegtijdige opsporing en preventie van specifieke stoornissen, bijvoorbeeld door beweegactiviteiten en sociale activiteiten.

- Infectieziektebestrijding

- Algemene preventieve maatregelen op het gebied van infectieziektebestrijding.

Welke preventieve activiteiten vallen onder de Wmo?

- Begeleiding: activiteiten gericht op het bevorderen van zelfredzaamheid en participatie van de cliënt opdat hij zo lang mogelijk in zijn leefomgeving kan blijven.
- Maatschappelijke ondersteuning, evenals voorkomen en bestrijden van huiselijk geweld. Woningaanpassingen.
- Helpen van mantelzorgers en vrijwilligers.
- Bevorderen sociale samenhang, toegankelijkheid van voorzieningen, diensten en ruimten, veiligheid en leefbaarheid gemeenten bevorderen.
- Voorkomen dat ingezetenen op maatschappelijke ondersteuning aangewezen raken.

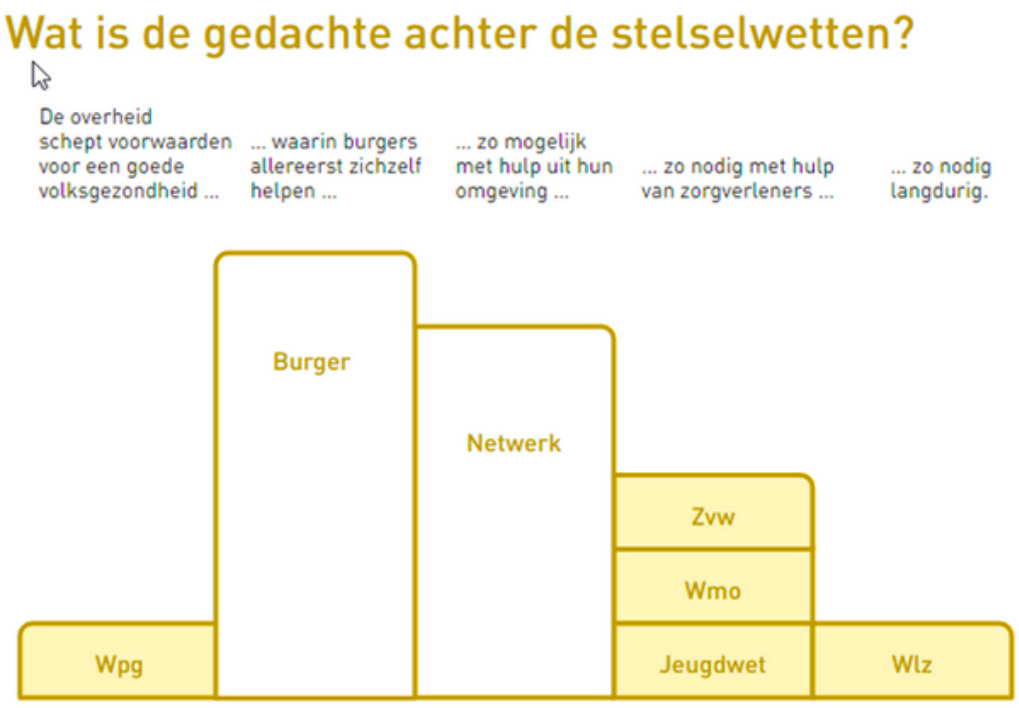
Welke preventieve activiteiten vallen onder de Jeugdwet?

Het gemeentelijk beleid moet als het gaat om preventie gericht zijn op:

- het voorkomen van, het vroegsignaleren van en vroeginterveniëren bij een risico op opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen
- het versterken van het opvoedkundige klimaat
- het bevorderen van opvoedvaardigheden van ouders
- het inschakelen, herstellen en versterken van de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de jeugdige, zijn ouders en de personen die tot hun sociale omgeving behoren
- het bevorderen van de veiligheid van de jeugdige in de opvoedsituatie
- integrale hulp aan jeugdige en ouders bij multiproblematiek
- het tot stand brengen en uitvoeren van familiegroepsplannen.

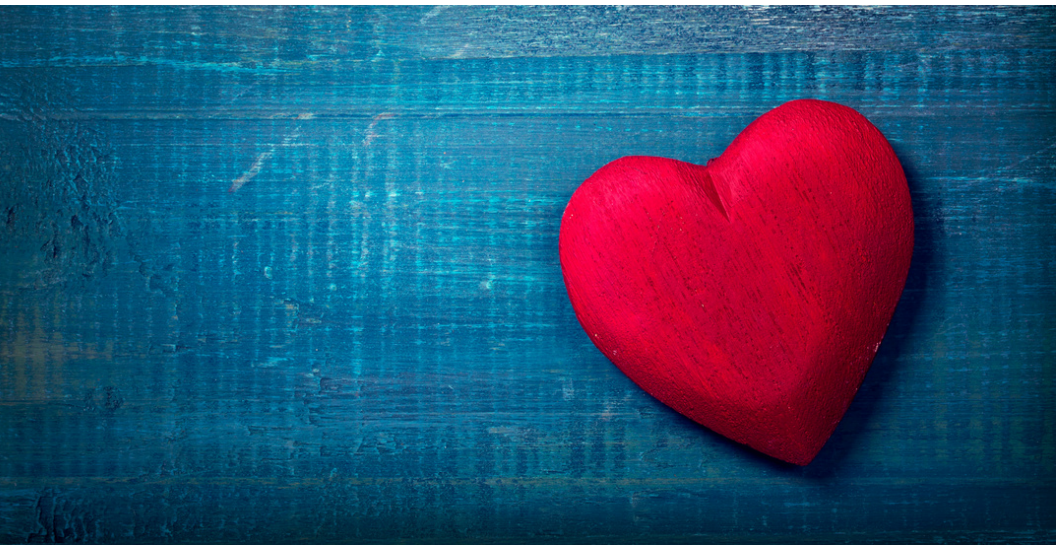
Welke preventieve activiteiten vallen onder de Zvw?
Het basispakket van de Zorgverzekeringswet omvat alle activiteiten van zorgaanbieders die zijn gericht op geïndiceerde en zorggerelateerde preventie in het kader van de behandeling van medische klachten/aandoeningen. Denk bijvoorbeeld aan leefstijladviezen die iemand met een (verhoogde kans op) depressie of diabetes krijgt van zijn huisarts of specialist over leefritme, beweging, voeding en alcoholgebruik. Of aan cholesterol- of bloeddrukverlagers voor mensen met een verhoogd risico op hart- en vaatziekten, controles en screeningen van zwangere vrouwen, leefstijladviezen van verloskundigen aan aanstaande moeders, preventieve tandartscontroles voor jongeren, preventieve adviezen en voorlichting van de kraamhulp aan jonge ouders en stoppen met roken en dieetadvisering.
Naast het basispakket bieden zorgverzekeraars ook een aanvullend pakket aan waar preventie vaak onderdeel van is.

Welke preventieve activiteiten vallen onder de Wlz?
Zorggerelateerde preventie kan bijvoorbeeld betrekking hebben op het voorkomen van doorligwonden en vallen, en het aanbieden van fysiotherapie in instellingen. Ook is er een preventieve kant bij het inzetten van 'Behandeling' gericht op herstel en/of op het aanleren van nieuwe vaardigheden of gedrag (een programmatische aanpak waar specifieke deskundigheid voor nodig is). Het kan ook gaan om het aanleren van vaardigheden of gedrag van de mantelzorger of verzorger van de verzekerde.
Binnen de Wlz is het ook mogelijk domeinoverstijgende experimenten te initiëren (experimenteerartikel). Met gebruikmaking van dit artikel worden in 2017 experimenten gestart met domein overstijgende bekostiging voor de doelgroep dementerende ouderen. Daarnaast start een experiment inkoop persoonsvolgende zorg waarbij cliënten (ouderen en gehandicapten) voor het moment van indicatiestelling actief worden benaderd om het proces van toetreding tot de Wlz te versoepelen of uit te stellen.

.. EN HOE ZIT HET MET DE PARTICIPATIEWET?

Deze wet is er om zoveel mogelijk mensen met of zonder arbeidsbeperking werk te laten vinden. De Participatiewet vervangt de Wet Werk en Bijstand, de Wsw en een groot deel van de Wajong. Gemeenten zijn voor een grote groep mensen het eerste aanspreekpunt voor ondersteuning bij het vinden en behouden van werk. Het gaat om mensen met en zonder uitkering, die hulp nodig hebben om mee te doen in de samenleving. Gemeenten bieden uiteenlopende participatie- en re-integratievoorzieningen aan mensen gericht op meedoen, het leren van vaardigheden of het opdoen van werkervaring. Daarnaast kunnen gemeenten structurele loonkostensubsidie, jobcoaches en beschut werk als re-integratievoorziening inzetten om mensen met een arbeidsbeperking met verminderde arbeidsproductiviteit naar een baan te geleiden

Bijlage 2

Evaluatie volksgezondheid Noord-Veluwe 2017 – 2021

Naar een regionale nota

Volksgezondheid 2022-2025
voor de gemeenten in de Noord-Veluwe

Resultaten & conclusies van een evaluatie van het gezondheidsbeleid 2017-2021

Op weg naar een nieuwe nota Volksgezondheid 2022-2025

VERTREKPUNTEN:

- Nota 2017-2021 'Samen voor een gezond Noord Veluwe';
- Staand beleid:
  - Bestuursagenda GGD NOG Gezonder 19-23;
  - Samenwerkingsagenda Zilveren Kruis 19-21;
  - Netwerksamenwerking Gezond Veluwe;
- Regionale/lokale ontwikkelingen
- Landelijke nota Gezondheidsbeleid 2020-2024
- Invloed Covid-19

De Wet Publieke Gezondheid is de basis voor de gemeentelijke opdracht tot een nota gezondheidsbeleid.

Uitgangspunten

- Positieve gezondheid als basis
- Formulering ambities op regioniveau, uitwerking lokaal met maatschappelijk partners en inwoners
- Brede integrale benadering van gezondheid - Health in all policies
- Gemeente fungeert als netwerkpartner ism maatschappelijke partners en inwoners

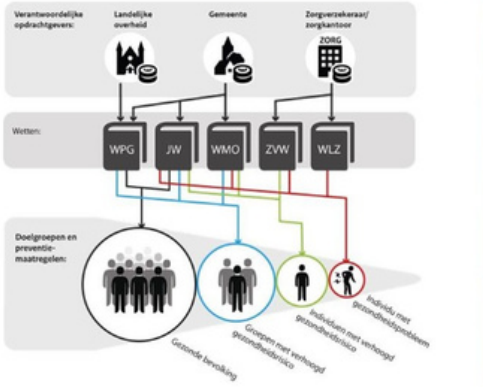
Wetgeving preventie en gezondheid

5 Stelselwetten beschrijven de wettelijke kaders voor publieke gezondheid:

- Wet Publieke Gezondheid (WPG)
  regelt de organisatie van de openbare gezondheidszorg, de bestrijding van infectieziektecrises, de jeugd- en ouderengezondheidszorg.
- Wet maatschappelijke ontwikkeling (Wmo)
  regelt hulp en ondersteuning voor burgers, zodat zij zo lang mogelijk zelfstandig thuis kunnen wonen en deel kunnen blijven nemen aan de maatschappij.
- Jeugdwet
  regelt preventie, ondersteuning, hulp en zorg aan jeugdigen en ouders.
- Zorgverzekeringswet (ZVW)
  regelt de verplichte basisverzekering voor verzekerden.
- Wet Langdurige Zorg (WLZ)
  regelt zware, intensieve zorg voor kwetsbare ouderen, mensen met een handicap en mensen met een psychische aandoening.

Verantwoordelijkheden in beeld

Figuur 1 toont per wet de verantwoordelijke opdrachtgevers en de doelgroepen van preventiemaatregelen.

Figuur 1 Schematische weergave doelgroepen en preventiemaatregelen, wetten en verantwoordelijke opdrachtgevers
Uit: Preventie in het zorgstelsel: wat kunnen we leren van het buitenland? Heijink R, Struijs JN, RIVM, 2016

Hoofdlijnen Wet Publieke Gezondheid

Doel:

- Zorgen voor maatregelen die de gezondheid van inwoners of specifieke groepen beschermen en/of verbeteren.
- Het voorkomen en vroegtijdig opsporen van ziekten.

Alle **activiteiten** vanuit de WPG zijn gericht op preventie!

- Collectieve preventie:
  - *Preventie en gezondheid bevorderende programma's*
  - *Prenatale voorlichting voor ouders*
- Uitvoering van infectieziektebestrijding
  - *Algemene preventieve maatregelen*
- Uitvoering van de jeugdgezondheidszorg tot 19 jaar
  - *Vaccinaties*
  - *Signalering en monitoring van gezondheidsbevorderende en –bedreigende factoren*
  - *Vroegtijdig opsporen en preventie van specifieke stoornissen*
- Ouderengezondheidszorg vanaf 65 jaar
  - *Signalering en monitoring van gezondheidsbevorderende en –bedreigende factoren*
  - *Vroegtijdig opsporen en preventie van specifieke stoornissen, bijv door beweegactiviteiten en sociale activiteiten*

Rol gemeenten:

- Lokale invulling en uitvoering*
- Afstemming met zorgaanbieders (curatieve gezondheidszorg)
- Afstemming met geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen
- Bewaken gezondheidsaspecten in gemeentelijke besluitvorming

Uitvoering:

- GGD
- Thuiszorgorganisaties
- Overige ketenpartners

Financiering:

- Gemeentelijke begroting/eigen financiële middelen
- Eigen regels voor de voorwaarden en financiering van preventie, zorg, ondersteuning en jeugdhulp (vastgelegd in gemeentelijke verordening)

** Beleidsvrijheid geldt vooral voor de algemene leefstijl en de ouderengezondheidszorg. Voor de jeugdgezondheidszorg en infectieziektebestrijding zijn de taken duidelijk omschreven en is geen ruimte voor eigen beleid.*

Hoofdlijnen landelijke visie op gezondheid 2020-2024

Achterliggende problematiek	Positieve Gezondheid	Samenwerking
Armoede, schulden, huisvesting, eenzaamheid, werkloosheid, beperkingen, lage opleiding, inrichting leefomgeving zijn van invloed om hoe gezond je bent en hoe gezond je je voelt.	Het gaat niet alleen om lichamelijke gezondheid maar om het vermogen je aan te passen, welbevinden, eigen regie, veerkreact, participatie en zingeving.	Gezondheidsvraagstukken vragen om breed perspectief en domeinoverstijgende aanpak.

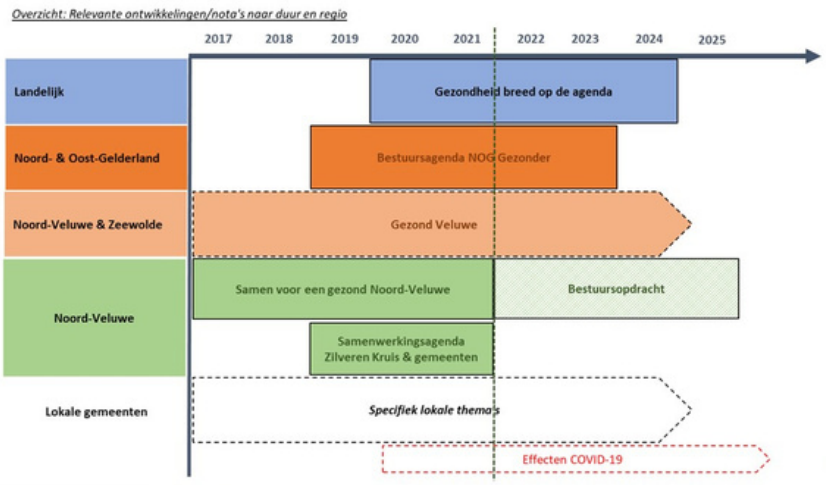

Hoofdlijnen 4 Landelijke gezondheidsthema´s

Dit zijn de landelijke thema's:	Waarom investeert het rijk in dit thema ?
Gezondheid in de fysieke en sociale leefomgeving	Een gezonde fysieke leefomgeving kan bijdragen aan bijvoorbeeld de vermindering van eenzaamheid en overgewicht. Een ongezonde fysieke leefomgeving kan juist een bron van ziektelast zijn.
Gezondheidsachterstanden verkleinen	Wie rijker en hoger opgeleid is, leeft gemiddeld langer en in betere gezondheid. Gezondheidsachterstanden zijn in de afgelopen decennia niet of nauwelijks kleiner geworden ondanks inspanningen van Rijk en gemeenten.
Druk op het dagelijks leven bij jeugd en jongvolwassenen	Er zijn signalen dat prestatiedruk en sociale media effect hebben op de gezondheid van jeugd en jongvolwassenen.
Vitaal ouder worden	Er komen in de toekomst steeds meer ouderen met een chronische aandoening. Daarnaast nemen sociale problemen onder ouderen toe, zoals eenzaamheid. Een op de drie ouderen van 65 jaar en ouder komt minimaal eens per jaar ten val.

Waar werken we aan in de regio Noord Veluwe en in welke tijdlijn?

Welke opgaven/thema's staan centraal in de regio Noord Veluwe?

Noord Veluwe Samen voor een gezond Noord-Veluwe 2017-2021	Noord- en Oost Gelderland Bestuursagenda NOG Gezonder 2019-2023	Noord-Veluwe Samenwerkingsagenda Zilveren Kruis en Gemeenten 2019-2021	Noord-Veluwe + Zeewolde Gezond Veluwe	Landelijke nota Gezondheid breed op de agenda 2020-2024
Gezond Opgroeien	NOG Gezondere Jeugd	Jeugd	JGGZ	Druk op het dagelijks leven bij jeugd en jongvolwassenen
Gezond Ouder worden	NOG Gezonder oud worden	Ouderen	Ouderen	Vitaal ouder worden
Gezonde leefomgeving	NOG Gezondere leefomgeving	Gezondheid en Preventie	Inwonersparticipatie	Gezondheid in de fysieke en sociale omgeving
	NOG Gezondere Leefstijl	GGZ	GGZ EPA	Gezondheidsachterstanden verkleinen
			Oncologie	
			Informatiemanagement	

Wat is bekend over de impact van COVID-19

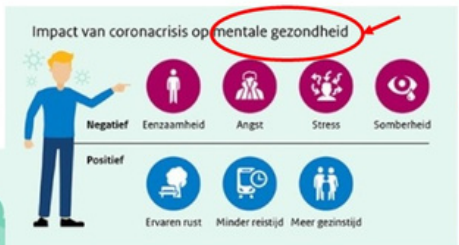
Verder kijken dan corona, over de toekomst van onze gezondheid, VTV 27/11/2020

- Gevolgen COVID 19
- Gevolgen COVID 19 op leefstijl
- Gevolgen COVID 19 op mentale gezondheid
- Gevolgen COVID 19 op de zorg

Indirecte effecten van corona op gezondheid

Waar werken we al aan?

Onze uitgangspunten:

- Formulering ambities op regioniveau, uitwerking lokaal met maatschappelijk partners en inwoners
- Brede integrale benadering van gezondheid - Health in all policies
- Positieve gezondheid als basis
- Gemeente fungeert als netwerkpartner ism maatschappelijke partners en inwoners
- Inwonersparticipatie

Regionaal/lokaal: hoe werken we?

Onze uitgangspunten:

- Formulering ambities op regioniveau, uitwerking lokaal met maatschappelijk partners en inwoners
- Brede integrale benadering van gezondheid - Health in all policies
- Positieve gezondheid als basis
- Gemeente fungeert als netwerkpartner ism maatschappelijke partners en inwoners
- Inwonersparticipatie

Meerwaarde gezamenlijke regionale aanpak:

- Grensoverschrijdende vraagstukken
- Gezamenlijke thema's & uitgangspunten
- Gezamenlijke partners, denk aan GGD NOG, Zilveren Kruis, partners Gezond Veluwe
- Gebruik maken van elkaars kennis en ervaringen
- Monitoring: verzamelen en inzichtelijk maken data
- Robuuste aanpak: belang brede integrale benadering (Health in all policies) en Positieve Gezondheid als basis

Wat doen we lokaal?

- Lokale uitvoeringsagenda's
- Afspraken met lokale partners, denk aan sport- en preventieakkoorden, JOGG, welzijnswerk, etc.
- Wijk-, dorp- of straatgerichte aanpak samen met inwoners
- Lokale verordeningen, denk aan handhaving

Conclusies

1. Algemeen:

1. De Wet Publieke Gezondheid (WPG) is de **basis** voor de gemeentelijke opdracht tot een nota gezondheidsbeleid 2022-2025.
2. Gemeentelijke **beleidsvrijheid** geldt vooral voor de algemene leefstijl en de ouderengezondheidszorg. Voor de jeugdgezondheidszorg en infectieziektebestrijding zijn de taken duidelijk omschreven en is geen ruimte voor eigen beleid.
3. De inzet van de gemeenten op de Noord Veluwe is beschreven in diverse documenten en afspraken met verschillende looptijden. Algemeen wordt gedeeld dat effecten van inspanningen op het gebied van Volksgezondheid vragen om een **lange adem**.
4. Vanuit de regionale nota 2017-2021 is gestart met het verbreden van de blik op gezondheid vanuit het perspectief van **Positieve Gezondheid**. Deze aanpak helpt om gezondheid breed op de agenda te krijgen.
5. In de praktijk merken de medewerkers publieke gezondheid al dat hun expertise vaker wordt ingeroepen bij ontwikkelingen in het sociale en fysieke domein (**Health in all Policies**).
6. COVID-19 heeft **gevolgen** op de zorg, de leefstijl en mentale gezondheid van inwoners. Naast de lopende afspraken en thema´s zijn ook deze gevolgen van belang voor de gemeentelijke ambities voor Volksgezondheid in 2022-2025.

2. Borging en versterken samenhang huidige regionale gezondheidsthema's en inspanningen:

1. Een vergelijking van de huidige documenten en afspraken over Publieke Gezondheid laat zien dat er in de regio aan dezelfde thema's wordt gewerkt. Dit versterkt elkaar. Uitgaand van de huidige situatie:
   - is de inzet op Volksgezondheid in de regio vooral gericht op **jongeren**.
   - ligt de nadruk vanuit Volksgezondheid in de regio vooral op het verbeteren van de **leefstijl** en de **leefomgeving**
2. De afstemming en onderlinge samenhang tussen de documenten/afspraken kan verder worden versterkt, door bijvoorbeeld verder/blijvend te investeren in de ontwikkeling van een **gemeenschappelijke taal** (positieve gezondheid als basis).

Conclusies

3. Huidige netwerksamenwerking benutten en versterken:

1. De regionale samenwerking tussen gemeenten in de regio Noord Veluwe wordt door de netwerkpartners vanuit GGD NOG, Gezond Veluwe en de zorgverzekeraar Zilveren Kruis heeft **meerwaarde.**
2. De samenwerking op preventie en gezondheid vindt plaats in een **dynamisch en complex netwerk** van bestuurslagen en samenwerkingspartners vanuit 0e, 1e en 2e lijn.

4. Vergroten betrokkenheid inwoners:

1. Met de totstandkoming van de preventie- en sportakkoorden inwoners nadrukkelijk betrokken. Ook zijn de eerste ervaringen opgedaan met dorps-, wijk- en straatgerichte aanpakken bij gezondheidsvraagstukken. **(Bottom up)**
   De landelijke nota en de thema's hierin zijn van bovenaf bepaald **(Top-down)**

Aanbevelingen

1. De huidige visie is dat gemeenten op de Noord-Veluwe vanuit de publieke gezondheidszorg inspireren en stimuleren om gezonde keuzes te maken. Om effecten op gezondheid te realiseren is een lange adem nodig. Vanuit de publieke gezondheidszorg willen we inzetten op gezondheid in samenwerking met andere beleidsdomeinen als Wmo, Jeugdhulp en Omgevingswet. Dat maakt dat regionale visie wordt aangescherpt tot:
   Vanuit de publieke gezondheidszorg inspireren en stimuleren de gemeenten op de Noord-Veluwe inwoners tot het maken van gezonde keuzes *door inwoners te stimuleren tot een gezondere leefstijl.*
2. Vanuit het perspectief van **Positieve Gezondheid** is het goed deze aanpak te handhaven en waar mogelijk uitbreiden.
3. **Verbinding Sociaal & Medisch domein**: Voor het stimuleren van een gezondere leefstijl moeten preventie en zorg sterker met elkaar worden verbonden en moet er vanuit publieke gezondheid sterker ingezet worden op het **versterken van het voorliggend veld/preventie**.
4. **Verbinding Sociaal en Fysiek domein**: Om er ook lokaal voor te zorgen dat preventie en gezondheid goed op de agenda komt/blijft, is het wenselijk dat colleges en gemeenteraden **de inzet op gezondheid bewaken** bij bestuurlijke besluitvorming over ontwikkelingen in het sociale fysieke domein.
5. De (regionale) samenwerking met partners kan nog verder aan kracht winnen door ervoor te zorgen dat preventie bij alle partijen op de agenda komt. (Dit sluit aan bij de landelijke ontwikkelingen waarin zorgverzekeraars en gemeenten gezamenlijk sterker willen gaan inzetten op preventie.)
6. Inwoners laten participeren in gezondheidsvraagstukken

